

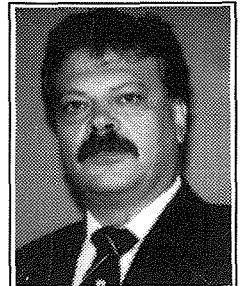
BANDIST FUNDATUR TAL-BANDA NICOLO` ISOUARD TAL-MOSTA:

ĠANNI AZZOPARDI

*imlaqqam “Ta’ Paċifku”
(1844 - 1931)*

kitba ta’ Manwel D. SCHEMBRI

Dip. Rel. Stud., B.A. (Gen.), B.A. Rel. Stud., Dip. Educ. (Adm. & Mgt.).

Fil-ħeġġa tiegħu biex ikun dejjem iktar magħruf il-bidu tal-banda li tagħha huwa s-Segretarju, is-Sur Salvu Dimech stedinni biex immur nagħmel żjara lis-Surmast Carmelo G. Borg. Dan is-Surmast Borg kelli parentela ma' ĠANNI AZZOPARDI, fundatur tal-Banda Nicolo` Isouard tal-Mosta. Mort fl-4 t'Ottubru 1998, il-Hadd f'xi 9.30 a.m. għand is-Surmast Borg fil-Gżira. Laqagħni b'idejh miftuha, bniedem ġentili u b'entuż-jażmu kbir biex jghidli l-istorja li tant kien ilu biex jirrakkonta. Lestielu ftit noti li kien ġabar mir-registri tat-twelid u tal-mewt:

ĠANNI AZZOPARDI

twieled il-Mosta fis-26 t'Ottubru 1844, miet fis-27 ta' Lulju 1931 fis-1.15 pm.
جو 98, Strada Vallone, Birkirkara;
f'terran qrib il-kunvent tat-Tereżjani;
bin Francesco Azzopardi u Tereża,
mwielda Tonna, it-tnejn mill-Mosta;
armel ta' Carmela, mwielda Scerri;
kelli 86 sena;
u kien ħaddiem (*lavorante*);
midfun fil-Knisja Kolleġġjata ta' Santa
Elena, f'Birkirkara.

Imbagħad beda jirrakkontali b'kalma u b'karezza kbira.

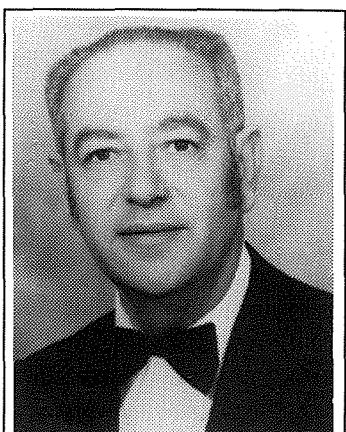
II-Familja u I-Mužika

Dwar it-tfulija ta' Ġanni Azzopardi nafu ftit li xejn. Nafu li ħuh kien sar qassis, Dun Wistin Azzopardi li ghix bejn l-1855 u l-1922. Baqa' magħruf dan Dun Wistin ghall-Innijiet li kiteb, fosthom l-Innu l-kbir ta' Santa Marija "Alla Beata Maria Vergine" mmużikat minn Anton Miruzzi. Ktieb bl-Innijiet miktubin bl-idejn minn Dun Wistin, bit-Taljan, intilef fit-tifrik tal-gwerra meta waqqħet id-dar tas-Surmast Borg u mietet ommu. Fuq Ġanni

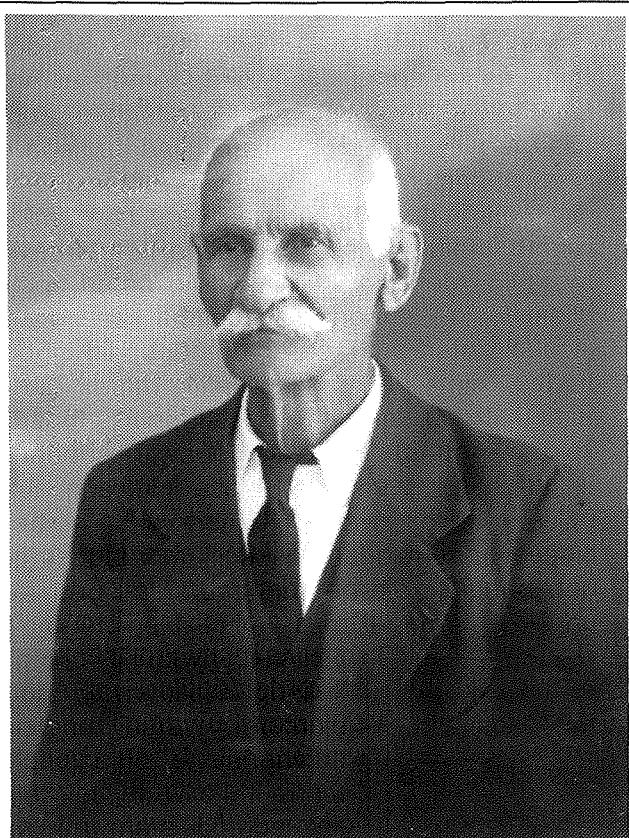
nafu li kien idoqq il-klarinett. Kelli ħuh ieħor, Mikalanġ, li jiġi n-nannu tas-Surmast Carmelo G. Borg, li Itqajt miegħu jien fid-dar tiegħu fil-Gżira li kien tgħalleml idoqq il-kurunetta. Baskal kien ieħor minn ħut Ġanni. Dan kien idoqq is-saxhorn, illum ngħidulu kornu (*french horn*). L-aħwa kollha tgħallmu jdoqqu mingħand missierhom Francesco.

Dan missierhom Francesco Azzopardi kien vjolinista prim, u kien idoqq fit-Teatru Manoel taħt id-direzzjoni tas-Surmast Nicolo` Isouard. Huwa possibbli, kif ukoll probabbli, li meta ġanni ġie biex iwaqqaf il-banda tal-Mosta, ftakar f'dak li kien jgħid missieru dwar il-kapaċita` u l-kompożizzjonijiet stupendi, u l-ħila straordinarja tas-Surmast Isouard, u allura l-ghażla ta' l-isem tal-Banda seta' kien aktar faċċi.

Nafu li ġanni Azzopardi, aktarx minħabba l-qaghad, kien daħal man-Navy

*Is-Surmast Carmelo G. Borg,
li miegħu saret l-intervista.
Ġanni Azzopardi kien jiġi
z-zju ta' ommu.*

Michaelangelo Azzopardi - hu Ganni Azzopardi, il-fundatur tal-Banda Nicolo` Isouard fl-1869 - u kien l-ewwel kurunettista fil-banda tal-Mosta.

Ingliża. Billi kien jaf idoqq il-klarinett, kien ukoll mal-bandu tan-Navy u kien ukoll hawnhekk li għallmu l-armonija. Ir-responsabbilita` qatt ma għamlet bih, u qatt ma ried imexxi l-banda. Kien jaċċetta biss li jgħallek. Nistgħu ngħidu li kien Assistent Surmast tal-Banda, għaliex kien jidderiegi biss meta s-Surmast kien ikun indispost.

Jara I-Għarqa

Meta kien fin-Navy, ġanni għal ftit ma tiflifx ġildu! Kien qed isiru xi manuvri fil-Mediterran, u f'incident serju, ħabtu ma' bastiment ieħor. Ma' ġanni kien hemm aktar Maltin. Mietu ħafna. Malti salva wkoll ġanni Azzopardi! B'xorthi! Meta niżel l-art, lura Malta, martu Carmela ma riditux isalpa aktar u kellu jitlaq man-Navy. U spicċa għal darb'oħra qiegħed, bla xogħol.

Il-Banda

Ried biex jehda dan ġanni, kif issa kien magħruf! U ħolom li jwaqqaf il-banda. Hutt kolha kien jdoqqu u setgħu jagħtuhu daqqa t'id. Ma qatax qalbu u ried jipprova. Fittex mal-Mosta, u sab jikri kamra waħda. L-

arcipriet ta' dak iż-żmien għall-ewwel oġġeżżjona. Qal li din l-għaqda l-ġidha setgħet ittell fu mid-duttrina, jew beža' li jisfrattawlu l-fratelli. Hafna rġiel kien qed jagħtu daqqa t'id tajba fir-Rotunda, u ħaseb li dawn setgħu jindafru ma' dil-banda u jabbandunaw ix-xogħol siewi li kien qed joffru b'xejn fil-Knisja. I-kbira li kien qed iwaqqfu b'tant sagħiċċu. U hawn interċeda Dun Wistin, hu ġanni. Dan tkellem ma' l-Isqof u l-biċċa ssewwiet.

Jaqa' u Jmut

U la semmejna l-bini tar-Rotunda, hawnhekk ta' min jgħid li wieħed mill-aħħwa ta' ġanni Azzopardi tilef ħajtu fuq il-lant tax-xogħol fuq il-Knisja. Kien wieħed mis-seba' mgħallim tar-Rotunda li kien waqa' mill-gholi u miet. Meta wieħed joħrog mill-bieb tas-sagristija tal-bomba għal barra, jekk iħares 'il fuq, fl-ghoxrin filata 'il fuq mill-baži tal-pilastri, mat-tanbur wieħed jilmaħ salib u d-data 1835 imnaqqxin, biex ifakkru lil dal-bennej li tilef ħajtu fuq ix-xogħol tal-bini tal-Knisja. Minħabba dan l-inċident ix-xogħol kien waqaf għal xahrejn.

Il-Bidu

Il-Banda twaqqfet fl-1869. ġanni għamel sentejn jgħallek il-mużika u jistinka. L-ewwel li daqqet fil-pubbliku, il-Banda Nicolo` Isouard tal-Mosta kien fl-1871. ġannu qatt ma ried ir-responsabbilita` ta' Surmast. Għalhekk żgur li hu ma kienx l-ewwel surmast. Anke Dun Wistin kien jgħidlu biex jieħu t-tmun, iżda hu qatt ma ceda. Baqa' biss jgħallek. Lis-Surmast Carmelo G. Borg, li miegħu għamilha din l-intervista twila, is-surmast tant rispettati u maħbub ġanni Vella tal-Mosta, kien qallu li kien ġanni Azzopardi li għallmu l-alħorn.

Dun Wistin

Dun Wistin Azzopardi kien jiġi hu ġanni. Kien saċċerdot maħbub u bravu. Kien idoqq il-flawt, iżda mhux fil-banda. Kien ħadem flawt hu stess minn qasba. Kien jaf seba' lingwi, fosthom l-Ebrajk. Lil ġanni kien għallmu l-Ingliz. L-Isqof ta' Malta kien offrieli li jkun Arcipriet tal-Mosta u Rettur tas-Seminarju. Bil-qima kollha, irrifjuta ż-żewġ karigi. Flimkien ma' ħutu kien iħobb imur għall-kaċċa tal-fenek f'Wied il-Ġħasel, biex ikollu xi jqassam lill-fqar. Anke dak li jaqla' mill-Quddies kien iqassmu. Meta xjaħi, irtira u

*Santa li tfakkar lil Dun Wistin Azzopardi,
hu Ganni u Michaelangelo.*

mar joqghod ma' Dun Anġ Camilleri. Suttana ġieli tawhielu għax ma kienx iħabbel rasu jixtri oħra. Kien jgħallem id-duttrina. Meta omm is-surmast Carmelo G. Borg kienet tieħu lill-uliedha (fosthom l-istess surmast Borg) jaraw liz-zijiet tagħha, dawn kollha kien jagħtuhom xi ħabbejnejn, minbarra Dun Wistin, għax kien jgħidilhom, li kull ma għandu huwa tal-foqra u mhux tiegħu.

Meta miet Dun Wistin, fil-Mosta waqa' niket kbir. Garrewh fuq katalett mil-kux, u waqqfu f'kull kantuniera għall-qima tan-nies. Isem Dun Wistin Azzopardi jinsab immaqqax fuq lapida b'lista ta' sacerdoti mejtin li tinsab f'nofs il-paviment tal-kor fir-Rotunda tal-Mosta.

Għeluq

Għand is-surmast Borg fil-Gżira domt 'il fuq minn sagħtejn. Urieni xi ritratti u anke santa ta' Dun Wistin. Hadni quddiem vetrina ċejkna u hemmhekk urieni klarinet, mhux iswed kif nafuh illum, imma magħmul minn injam ċar, f'kundizzjoni tajba ħafna. B'ċerta devozzjoni f'għajnejh qalli li dak kien il-klarinett ta' Ganni Azzopardi. Ganni kien xtrah 15-il xelin. Wegħedni li ried jirregalah lill-Banda Nicolo` Isouard tal-Mosta biex jinżamm espost b'qima u b'tifikra ta' dan l-antenat tiegħu li tant ħad dem biex titwaqqaf il-Banda tal-Mosta. Ghidlu li ġest bħal dan minnha tiegħu żgur li jkun apprezzat mhux biss mid-dirġenti preżenti tal-Banda, iżda mill-Mostin kollha. Naħseb li l-festa ta' Santa Marija ta' din is-sena, l-aħħar waħda marbuta mal-1990, tkun okkażjoni xierqa biex issir il-preżentazzjoni.

Qabel tlaqt, is-surmast Borg ftakar xi ħaġa oħra. Qalli kif meta kelli madwar xi 4 snin, ommu ħaditu għand iz-ziju tagħha, Ganni. Qalli kif dan Ganni kien ipoġġi l-pala t'idu fuq rasu waqt li jistaqsih iħobbhiex il-banda.

Qalli wkoll li jiftakar li Ganni, Dun Wistin u Mikalanġ kienet joqogħdu għal xi zmien fuq dik li llum hi *St. Mary's Pharmacy*, u li dik il-ħabta, fil-pjan t'isfel kien hemm ħanut 'Tat-Titotla', speċi ta' restorant.

L-aħħar mistoqsija li staqsejtu lis-surmast Borg kienet kif jiftakru lil Ganni Azzopardi. It-tweġiba li tani kienet din:

"Raġel twil, iktar minn sitt piedi, dejjem daħkan, inklinat, mixrub, fabbli ħafna u dħuli!"

B'din id-dehra ta' Ganninu f'mohħi, hadt b'idejn is-surmast Carmelo G. Borg li għoġbu mhux biss jilqagħni f'daru, iżda jaġħtini tant tagħrif interessanti u siewi dwar il-bidu tal-banda tal-Mosta. Mhux biss. Giegleħni nifhem ukoll li dik ix-xrara li tkebbset f'qalb Ganni Azzopardi fit-tieni nofs tas-seklu l-ieħor, għadha thegħġejeg f'qalb niesu u fruħ il-Mostin li għadhom joffru ħinħom u ħilithom biex il-Banda Nicolo` Isouard tkompli fil-mixja tagħha lejn it-Tielet Millenju tal-Kristjaneżmu.